

Andere kijk gemeente onontkoombaar

De eigen kracht

De eerstelijnsgezondheidszorg krijgt in toenemende mate te maken met mensen die van oudsher in de tweedelijns-ggz verbleven. Mensen die geen zorg nodig hebben, maar begeleiding naar herstel en zelfredzaamheid. Pameijer heeft concrete opvattingen over wat dit vergt van de partijen in het sociaal domein.

TEKST: FRANK VAN WIJCK

Zorg? Die term gebruikt Pameijer steeds minder. “Zorg kan mensen absorberen en hun leven overnemen”, zegt directeur Jan Alblas, “zeker als het gaat om mensen met langdurige psychosociale problemen, gedragsproblemen of een verstandelijke beperking. Maar ze kunnen en willen veel meer dan we soms denken. We willen deze mensen dus zo kort mogelijk in zorg hebben en ze zo snel mogelijk een plaats teruggeven in de samenleving.” Met de verschuiving van Rijksoverheidstaken naar de gemeenten, vijf jaar geleden, was dit een nieuw geluid. “Toch was Pameijer ook toen al een organisatie die sterk naar buiten kijkt”, vertelt Alblas. Een oriëntatie liet mooie voorbeelden zien in New York en Londen. “Uitgaan van eigen kracht, empowerment en herstel zijn in Amerika echt kernbegrippen in de ggz”, zegt hij. “De kleinere rol van de zorgverzekering speelt daar een rol in. In Engeland zagen we KeyRing, al dertig jaar geleden bedacht. Acht tot twaalf mensen met een beperking wonen bij elkaar in de buurt. Omdat ze elkaar aanvullen in hun competenties, kunnen ze maximaal autonoom zijn en zo weinig mogelijk afhankelijk van professionals. Ik dacht: waarom hebben we dat zelf niet bedacht?”

Minder afhankelijkheid

Pameijer vertaalde het concept naar de Nederlandse context. In antwoord op de grote landelijke belangstelling hiervoor zette het een afzonderlijke entiteit op onder de naam +Vijf, om andere aanbieders te helpen ook zoiets te beginnen. “Met +Vijf bedenken we programma’s voor het sociaal domein die de eigen kracht en mogelijkheden van mensen versterken en zo hun afhankelijkheid van zorgprofessionals verkleinen”, vertelt Alblas. “We werken daarin steeds meer samen met gemeenten, woningcorporaties, welzijnswerk en

stedenbouwkundigen. Vijf jaar geleden was dat ondenkbaar. Maar het is wel nodig, want het aantal kwetsbare mensen neemt toe en de buurt of wijk kan veel voor hen betekenen nu de sociale voorzieningen afnemen. Als je weet dat ontmoeten de basis is voor verbinding en kan leiden tot wederkerigheid, kun je daar in de logistiek van een wijk rekening mee houden. Architecten en stedenbouwkundigen hebben daar steeds meer oog voor. Hetzelfde geldt voor bedrijven als Philips, die technologie ontwikkelen die de afhankelijkheid van kwetsbare mensen vermindert. Een *smart spiegel* die weet wat voor weer het is en je vertelt welke kleren je aan kunt doen, is een sprekend voorbeeld. Een zorgrobot ook.” Bianca den Outer, partner bij jb Lorenz, zegt: “Als ik in gesprek met gemeenten vraag of ze hierin gaan investeren, raken ze helemaal in paniek. Maar kijk naar het personeelstekort in de zorg. Dat is natuurlijk niet het enige argument, maar het maakt wel duidelijk dat een andere kijk op zorg en sociaal domein onontkoombaar is.” Alblas knikt: “Klopt, je moet het anders organiseren. In onze

Buurtcirkels – de Engelse KeyRing – zijn gemeenten dan ook wel geïnteresseerd. Vooral uit financieel oogpunt, maar dat is oké.”

Dagbesteding

Als Den Outer stelt dat het zo jammer is dat de private sector nog niet bij deze ontwikkeling betrokken wordt, reageert Alblas: “Ook dat verandert. Vroeger hadden we dagbesteding. Op een gegeven moment dachten we: als we die mensen dan toch pannenlappen laten maken, laten we dan eens in gesprek gaan met Kookpunt en De Bijenkorf. Dat werkte. Je kunt voor iedereen met een beperking aangeven tot welk niveau van werken die in staat is. Dat is de juiste basis om met deze mensen naar werkgevers te stappen. Niet met de boodschap: hier heb je er tien, maar met een helder verhaal over profiel en coaching. Daarnaast blijkt er zoveel vraag te zijn dat we zelfs wachtlijsten kregen.”

Toch is Alblas het met Den Outer eens dat de gemeenten nog traag zijn in hun besluitvorming. “Maar ze móeten wel visie ontwikkelen, want ze hebben een verantwoordelijkheid voor deze mensen”, zegt hij.

‘Sociale domein gaat te veel over zorg in plaats van het leven van mensen’

Experiment

De manier waarop Pameijer werkt, maakt het een interessante partij voor jb Lorenz, zegt Den Outer. “We werkten al samen in onze Academie Sociaal Domein, want we vinden dat daar altijd ervaringsdeskundigen bij horen te zitten. Die Academie was oorspronkelijk gericht op de uitvoerders van het sociaal domein, de gemeenten. Maar de kracht van de decentralisatie is dat de ggz als gevolg van de veranderingen in het sociaal domein verandert en dat de aanbieders in de eerste lijn dit ook gaan merken. Daarmee wordt de Academie steeds meer een experiment om te zoeken naar manieren om de uitdagingen voor de eerste lijn en voor het sociaal domein met elkaar te verbinden. Dat trekt andere partijen aan: OV-bedrijven bijvoorbeeld, die klanten hebben die verward zijn of de wereld minder goed begrijpen. Daarvan moet het personeel kennis hebben. Hetzelfde geldt voor de politie.”

Ze vervolgt: “De huisartsen moeten nog een stap zetten. Je hoort nu soms nog: wij zijn geen maatschappelijk werkers. Maar die kwetsbare mensen komen ook in de huisartspraktijk, dus de huisarts moet wel weten waar zij terecht kunnen voor de zorg en ondersteuning die zij naast zorg nodig hebben.”

Alblas: “De eerste lijn krijgt steeds meer te maken met mensen die van oudsher in de tweedelijns ggz zaten. Die ontwikkeling valt onmogelijk te negeren.” <<

- Pameijer helpt mensen voor wie meedoen in de samenleving lastig is bij wonen, werken en opgroeien, altijd vanuit hun eigen kracht en talent.
- jb Lorenz is een expertbureau voor de ondersteuning van gemeenten en zorgorganisaties op het gebied van sturings- en bekostigingsvraagstukken, bedrijfsvoering en het organiseren van (complexe) samenwerkingsverbanden in en rond het sociaal domein.